

MATURITNÍ OKRUHY

Dějepis 2023/2024

- Při zkoušce student prokáže znalost základní faktografie k jednotlivým okruhům, schopnost objasnit příčiny a důsledky různých historických událostí či fenoménů v kontextu dějinného vývoje a schopnost použít ve svém výkladu textové či obrazové prameny z různých období.
- Studenti mohou při zkoušce použít dějepisný atlas a další podklady, které budou k dispozici na místě (složky s ukázkami z pramenů a obrazovým materiálem k jednotlivým okruhům).

1.	Starověký Orient – vznik civilizace (periodizace starověku, význam neolitické revoluce pro vznik civilizace, vznik prvních států a charakteristika jejich společných rysů, vyberte si jednu z následujících oblastí starověkého světa, stručně popište její vývoj a uveďte příklady jejího vlivu na vzestup civilizace – Mezopotámie, Egypt, Izrael a Palestina, Indie, Čína)
2.	Starověké Řecko a Řím – antické kořeny Evropy (periodizace řeckých a římských dějin, charakterizujte klíčové fenomény antických dějin a kultury a jejich vliv na utváření Evropy – mytologie a filosofie, vznik řecké polis, pojetí občanství a demokracie, římská republika a císařství jako modely vlády, římské právo, přijetí křesťanství, války s „barbary“, slavné osobnosti)
3.	Evropa na počátku středověku (Francká říše a západní kulturní okruh, křesťanství a římská církev, Byzantská říše a východní kulturní okruh, ortodoxní křesťanství, Svatá říše římská a její význam v dějinách západní Evropy, vztah mezi císařstvím a papežstvím)
4.	Střední Evropa v raném středověku (Sámova říše a Velká Morava, počátky českého státu, vznik uherského a polského státu)
5.	Středověká církev a šlechta (konstituování katolické církve, papežství a církevní koncily, problematika kacířství, církevní řády a fenomén svatých poutí, feudální systém a rytířská kultura)
6.	Vrcholný středověk – hospodářství, společnost, kultura a vzdělanost (kolonizace a dálkový obchod, středověké stavy, univerzity jako základ evropské vzdělanosti, charakteristika románského a gotického umění)
7.	České království za Přemyslovců a prvních Lucemburků (Vratislav II. a Vladislav II., vzestup českého státu za posledních Přemyslovců, nástup Lucemburků a charakteristika vlády Jana Lucemburského a Karla IV., kultura přemyslovské a lucemburské doby)
8.	České království v pozdním středověku – poslední Lucemburkové a husitství (charakteristika vlády Václava IV. a Zikmunda Lucemburského v kontextu evropského vývoje, osobnost Jana Husa a husitská revoluce v evropském kontextu, evropský význam husitství, výsledky a důsledky husitské revoluce)
9.	České království na zlomu epoch (Vláda Jiřího z Poděbrad v evropském kontextu, Jagellonci na českém trůně, hospodářská obnova státu za Jiřího z Poděbrad a Jagellonců – zápas měst se šlechtou, kultura jagellonské éry)
10.	Počátek novověku – humanismus a renesance, objevování světa (charakteristika humanismu a renesance v Itálii a za Alpami, vynález knihtisku a jeho význam, příčiny, hlavní směry a důsledky zámořských objevů)

11.	Reformace a katolická reforma (předchůdci reformace, příčiny reformace, významní reformační myslitelé, kulturní a politické důsledky reformace, katolická reforma)
12.	Evropa a islám – stýkání a potýkání (příčiny a důsledky arabské expanze, islám a arabská kultura, příčiny a důsledky křížových výprav, seldžučtí a osmanští Turci v zápase s křesťanskou)
13.	Vzestup Habsburků a české země před Bílou horou (Fridrich III. a Maxmilián I. Habsburský jako strůjci úspěchu rodu, české země před Bílou horou, Praha jako centrum evropského manýrismu, Habsburkové v zápase s reformací a osmanskými Turky – uveďte příklady klíčových událostí a osobností s nimi spjatých)
14.	Evropa 16. a 17. století (stavovství a centralismus – objasněte přednosti a problémy obou modelů, uveďte příklady stavovských a centralizovaně spravovaných evropských států, třicetiletá válka v českých zemích a v Evropě, Vestfálský mír jako první mezinárodní mírový kongres)
15.	Evropské absolutistické monarchie ve věku baroka a osvícenství (charakteristika barokní kultury a osvícenského myšlení, absolutismu, osvícenského absolutismu a osvícenských reforem; studenti pro svá tvrzení uvedou příklady z dějin Francie Ludvíka XIV., Ruska Petra Velikého a Kateřiny II., Pruska Fridricha II. a Habsburské monarchie za Marie Terezie a Josefa II.)
16.	Vznik Spojených států a cesta Spojených států mezi mocnosti (Americká revoluce a válka za nezávislost, obsah <i>Deklarace nezávislosti</i> , klíčové osobnosti americké revoluce, osídlování amerického západu a zvětšování území Spojených států, Americká občanská válka)
17.	Velká francouzská revoluce (charakteristika předchozích evropských revolucí, příčiny francouzské revoluce, významné osobnosti a zlomové události, význam textu <i>Prohlášení práv člověka a občana</i> pro vznik moderní občanské společnosti, politické, hospodářské a kulturní důsledky francouzské revoluce)
18.	Napoleonské války a Evropa po Vídeňském kongresu (charakteristika Napoleonovy vlády, důsledky napoleonských válek, nové uspořádání Evropy po Vídeňském kongresu, evropské revoluční hnutí v 1. polovině 19. století, revoluce ok 1848–1849)
19.	České národní obrození v evropském kontextu (evropská kultura a myšlení na přelomu 18. a 19. století, ideové kořeny evropského národního hnutí, politické cíle moderního českého národa, příklady významných osobností českého národního hnutí a jejich snah pozvednout českou vědu a kulturu)
20.	Průmyslová revoluce (předpoklady nástupu průmyslové revoluce, vynálezy první průmyslové revoluce, společenské a politické důsledky průmyslové revoluce, moderní ekonomické myšlení a sociální zákonodárství – uveďte příklady)
21.	Klíčové události evropských dějin 2. poloviny 19. století – stručná charakteristika vývoje (Krymská válka, sjednocení Itálie a Německa, evropský kolonialismus a jeho důsledky, vstup Spojených států a Japonska do světové politiky)
22.	Česká politika v habsburské monarchii v 19. století – stručná charakteristika vývoje (utváření politické reprezentace novodobého českého národa a cíle české politiky, důsledky rakousko-uherského vyrovnání pro českou politiku, česko-německé vztahy v 19. a na počátku 20. století, vstup T. G. Masaryka, Karla Kramáře a Aloise Rašína do politiky)
23.	První světová válka (technologická revoluce, velmocenské aliance a ohniska napětí před první světovou válkou, hlavní bojiště konfliktu, osobnosti a mezníky první světové války, výsledky a důsledky Pařížské mírové konference, kulturní, sociální a politické důsledky první světové války)

24.	Vznik Československa a první Československá republika ve 20. letech (domácí a zahraniční odboj, okolnosti vzniku státu, spory o hranice, národnostní problematika, zahraniční politika nového státu, politický systém 1. republiky)
25.	Totalitní a diktátorské režimy v meziválečném období (komunismus, fašismus, nacismus; vzestup italského fašismu a německého nacismu, revoluce v Rusku a Stalinova diktatura, Španělská občanská válka)
26.	Československo ve 30. letech, mnichovská krize a období protektorátu (růst nacionalismu v ČSR, fašistické organizace a antifašistické aktivity v ČSR, volby 1935, Mnichovská krize a Mnichovská dohoda, Protektorát Čechy a Morava, domácí a zahraniční odboj, československá meziválečná věda a kultura)
27.	Druhá světová válka (příčiny konfliktu, hlavní bojiště, osobnosti a mezníky války, konference Velké trojky a jejich význam pro vznik protihitlerovské koalice a pro poválečný vývoj ve světě, důsledky konfliktu)
28.	Svět v období studené války (utváření sovětského bloku, Trumanova doktrína, Marshallův plán, Mccarthismus, vznik NATO a Varšavské smlouvy, hlavní ohniska napětí mezi Východem a Západem v 50.–60. letech 20. století – o jednom z nich pohovořte podrobněji, závody ve zbrojení a dobývání vesmíru)
29.	Československo po druhé světové válce (únor 1948 v kontextu vzniku sovětského bloku, politické procesy 50. let v kontextu politických procesů ve východním bloku, Pražské jaro 1968 v kontextu poválečného vývoje sovětského bloku a světového dění 60. let, období tzv. normalizace)
30.	Svět na přelomu 2. a 3. tisíciletí – stručná charakteristika vývoje (uvolňování napětí mezi Východem a Západem a konec studené války, krize a rozpad sovětského bloku (včetně roku 1989 v Československu), příčiny a důsledky rozpadu SSSR, Československa a Jugoslávie, rozšiřování NATO a EU, neklidný Blízký východ a mezinárodní terorismus)

Doporučená literatura:

1. POPELKA, Miroslav; VÁLKOVÁ, Veronika. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 1 pravěk a starověk*. 2. vyd. Praha: SPN, 2008. ISBN:978-80-7235-410-8
2. ČORNEJ, Petr; ČORNEJOVÁ, Ivana; PARKAN, František. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 2 středověk a raný novověk*. 2.vyd. Praha: SPN, 2015. ISBN: 978-807235-430-6
3. HLAVAČKA, Milan. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 3 novověk*. 2.vyd. Praha: SPN, 2015. ISBN: 978-80-7235-430-6
4. KUKLÍK, Jan; KUKLÍK, Jan. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 4 nejnovější dějiny*. 1. vyd. Praha: SPN, 2005. ISBN: 80-7235-175-3
5. *Dějiny evropské civilizace*, 2 svazky. Praha: Paseka, 1995 (nebo novější vydání).

